

DIRİLİŞ POSTASI

AT komitelerinden çıkartılan 'Türkiye' açılımı

12 Eki 2017 - 21:19 - Analiz-Yorum G: 22 Oca 2021 - 14:32

Dünden bugüne Türkiye-ABD krizleri

ABONE OL

Google News

Muhammed Şimşek / Diriliş Postası Türkiye ve ABD arasında yaşanan vize krizi bir ilk değil elbette. Zira iki ülke ilişkilerinin tarihine bakıldığında...

Muhammed Şimşek / Diriliş Postası

Türkiye ve ABD arasında yaşanan vize krizi bir ilk değil elbette. Zira iki ülke ilişkilerinin tarihine bakıldığında krizlerin geçmişi 1960'lara kadar uzanıyor.

Son krizin temelinde yatan sebep FETÖ soruşturması kapsamında ABD konsolosluğu çalışanı Metin Topuz'un gözaltına alınması oldu.

Bu gelişmeden hemen sonra ABD Başkonsolosluğu'na vize başvurusu için gelenlerin eline işlemlerin askıya alındığını belirten kâğıtlar tutuşturuldu.

Bu durum karşısında Türkiye cılız bir kınamada bulunmak yerine aynı tonda karşılık vererek ABD vatandaşlarının vize işlemlerini askıya aldı.

Krizin adı "Vize" olarak ifade edilse de aslında buna "FETÖ" krizi demek daha yerinde olacaktır ve bu kriz diğerlerinden çok başka sonuçlar doğurabilir.

Eski Türkiye'nin pısrık yüzünü görmeye alışkın ABD budan böyle karşısında iddialı, vizyoner ve güçlü bir Türkiye görecek. Buna alışmadığı müddetçe geçmişten bugüne taşıdığı buyurgan ve üstten bakmacı tavrını sürdürmeye çalışacak olan ABD'nin eline geçecek olan tek şey, ilişkilerini zora soktuğu için kâğıt üzerinde kalan mütteliklik hukukuna Türkiye'nin bir gün son vermesi olacaktır.

1960'tan bu yana Türkiye-ABD arasındaki krizler

İki ülke arasında ortaya çıkan vize krizi, Washington-Ankara hattında daha önce ne türden krizler yaşandığı sorusunu akıllara getirdi.

60'lı yılların başındaki Küba füze krizinden 1 Mart tezkeresine, Johnson mektubundan 2003'teki çuval olayına kadar iki ülke arasında çok sayıda krize rastlamak mümkün.

Şimdi gelin o günden bu yana yaşanan altı ayrı krizi sebepleri ve sonuçlarıyla bugüne ışık tutacak şekilde kısaca bir hatırlayalım.

1- Küba füze krizi

Ekim 1962'de Soğuk Savaş'ın iki süper gücü olan ABD ve o dönemde hâlâ Sovyetler Birliği konumundaki Rusya "Küba füze krizi" ile karşı karşıya gelince neredeyse nükleer bir savaş çıkacaktı.

Krizi doğuran gelişme ise Küba semalarını gezen U2 uçaklarının bölgede nükleer başlıklı füzeleri tespit etmesi olmuştu. ABD eski Başkanı John F. Kennedy, istihbaratı alır almaz Sovyetlere, Küba'ya nükleer silah vermeleri halinde ortaya büyük bir krizin çıkacağı yönünde bir ihtar çekti.

Türkiye'nin bu krize istemeden dâhil olması ise iki ülkenin restleşmeye dönüşen karşılıklı pazarlıkları sonucu gelişti.

Küba'dan nükleer silahlarını çekmeyi bir şarta bağlayan Sovyetler, bu adımdan önce ABD'nin Türkiye ve İtalya'daki nükleer başlıklarını geri çekmesini ısrarla istedi.

Kriz de tam bu noktada patlak verdi. Çünkü Sovyetler Birliği ve ABD arasındaki pazarlıkta Türkiye'deki silahların geri çekilmesi yönündeki karar Ankara'ya danışılmadan alındı.

2- Johnson Mektubu (1964)

1964 yılında Kıbrıs'ta Rum kesimiyle ciddi sorunlar yaşayan Türk halkına sahip çıkmak ve geçmişte kendi hâkimiyeti altındaki bu stratejik konumdaki adayı yeniden kazanmayı planlayan Türkiye'ye ABD'den bir mektup geldi. ABD'nin 36. Başkanı Lydon B. Johnson imzalı bu mektup (5 Haziran 1964) dönemin başbakanı İsmet İnönü'ye iletildi.

Johnson'un, Türkiye'nin Kıbrıs'a askeri harekât düzenleyeceğinden haberdar olduğunu ve bundan endişe duyduğunu yazdığı mektubun amacı belliydi. Türkiye'yi olası bir harekâttan vazgeçirmek isteyen Johnson'ın üstüne üstlük "Karşınızda Sovyetler Birliği'ni bulursanız, yanınızda biz olmayacağız" sözleriyle aba altından sopa göstermişti.

Dönemin tanıklarına göre İnönü bu mesaja "Yeni bir dünya kurulur. Türkiye de o dünyada yerini alır" cevabını verdi.

Ancak Johnson'ın mektubundaki tehdit içeren cümleleri bu kadarla da sınırlı değildi. İstekleri yerine getirilmediği takdirde dönemin ABD başkanı, "NATO Konseyi ve Birleşmiş Milletler Güvenlik

Konseyi'nin acele toplantıya çağrılmasını istemek mecburiyetinde kalacağını" da yazmıştı.

Netice olarak iki ülke ilişkilerinin tarihine "Johnson Mektubu" diye geçen kriz sonrası Türkiye, önceki dönemlere kıyasla NATO'ya daha az bağımlı politikalar sergilemeye başladı.

3- Haşhaş ekimi kararı (1974)

ABD ile Türkiye arasında yaşanan belki de en ilginç kriz ise 1974'te dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in ülkeyi yönettiği döneme denk gelir.

Uyuşturucu bataklığına dönen Amerika, bu durumun sorumlusu olarak Türkiye'de yapılan haşhaş yetiştiriciliğini hedef alması bir kriz doğurdu.

Çünkü haşhaş ekimini 1971'de bütünüyle yasaklayan Türkiye, ABD'nin tepkilerine rağmen 3 yıl aradan sonra yeniden bu alandaki faaliyetlerin önünü açmıştı.

Karşılıklı gerilim bu faaliyetlerden elde edilen ürünlerin sözüm ona uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi sonucu ilişkiler normale döndü.

4- İncirlik Üssü'nün kullanıma kapatılması (1974)

Soğuk savaş döneminde Türkiye'nin Adana il sınırları içindeki İncirlik Üssü, ABD'nin Sovyetlere karşı verdiği mücadelede kritik bir öneme sahipti.

Yine 1974 senesine denk düşen dönemde operasyonların merkezi haline gelen üs, Türkiye ile ABD arasındaki müttefik ilişkilerde önemli bir pazarlık aracıydı.

Türkiye'nin 1974 yılı Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası ABD silah ambargosu yaptırımını uyguladı.

Buna karşı hamle yapan Türkiye, ülke sınırları içinde ABD'ye açtığı İncirlik Üssü ve diğer üslerin kullanımını askıya aldı. Üslerin kontrolü hızla Türk Silahlı Kuvvetleri'ne (TSK) devredildi.

Haşhaş ekimi meselesinden umduğunu alamayan ABD bu kez Kıbrıs Harekâtını hazmedememiş ve yaptırım uygulamıştı.

Ancak üssün sağladığı stratejik üstünlüğü göz ardı edemeyen ABD'nin, Eylül 1978'deki kongrede ambargoyu kaldırması sonucu İncirlik Üssü yeniden faaliyete geçti.

5- 1 Mart Tezkeresi (2003)

Ankara-Washington hattındaki ilişkilerde en derin iz bırakan kriz ise 1 Mart 2003'te TBMM'den ret edilen tezkere kararıyla yaşandı.

ABD'nin Irak'ı işgal sürecinde Türk askerinin yabancı ülkelere gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasının önünü açacak olan tezkere, milletvekillerini çoğunluğunun verdiği ret oyuyla Meclis'ten geçemedi.

ABD'nin Irak'ta kendine maşa olarak kullanmayı düşündüğü Mehmetçik böylece bir bataklığa sürüklenmekten kurtuldu. Ancak tezkerenin onaylanması beklentisi içinde İskenderun'a konuşlandırılacak askerler, araçlar ve gemilerin ıslahı için 200 milyon dolar ayıran ABD, bu durumu içine sindiremedi.

Tezkere gerilimi iki ülke arası ilişkilerde dünden bugüne olumsuz izler bıraksa da Türkiye, o günün koşullarında doğru bir karar aldığını bugün daha iyi anlıyor.

6- 'Çuval olayı' (2003)

Aynı sene içinde Türkiye'nin tezkere kararından sadece 4 ay sonra yani 4 Temmuz'da Irak'ın Süleymaniye şehrinde bir başka kriz patlak verdi.

Türkiye'nin Süleymaniye'deki Özel Kuvvetler Komutanlığı'na bağlı subayların bulunduğu karargâha baskın düzenleyen Amerikan askerleri burada görevli Türk askerlerinin başlarına çuval geçirerek onları gözaltına aldı.

Askerlerimizin sorgulanmak üzere Bağdat'a götürüldüğü olayın perde arkasında neler yaşandığı kamuoyu tarafından hala net bir şekilde bilinmiyor.

Washington'ın yeterince üzerine gitmediği mesele Türkiye'nin de ısrarlı davranmaması üzerine geride bırakıldı.

Muhammed Şimşek / Diriliş Postası

"1962

Küba Füze Krizi

1964

Johnson Mektubu

1974

Haşhaş ekiminin yeniden başlatılması

1974

İncirlik'in kullanımının askıya alınması

2003

1 Mart Tezkeresi

2003

4 Temmuz 'Çuval olayı'"

#

Yorum yaz

Sitemizdeki dış bağlantılar referans amaçlıdır, dış bağlantıların içeriklerinden kuruluşumuz sorumlu değildir

Kuruluş Hakkında

Künye Bilgileri

Yayın İlkeleri

Haber İhbar

Reklam Ver

İletişim

© 2022 Diriliş Postası Tüm Hakları Saklıdır

[Veri Politikası](#) [Kullanım Şartları](#)

+90 (212) 550 90 05

daktilo

